

NIEUWSBRIEF

April 2016

25ste jaargang nummer 1

- 1 World War Two Today**
- 2 Activiteitenoverzicht**
Helden en Schurken
4 en 5 mei
Vriendendag 2016
Collectie: Bebloede kleding
- 3 BankGiro Loterij Museumprijs**
Herinrichting entreehal
100.000^{ste} bezoeker
- 4 Nieuws uit het museum**
Vrijwilligersportret

Eben-Emael, België (2010).
Bovenop het Fort Eben-Emael
wordt de Duitse invasie
nagespeeld. Re-enactors van
het Belgische leger vluchten
voor de Duitse invallers.
(Foto: Roger Cremers)

WORLD WAR TWO TODAY

NIEUWE TENTOONSTELLING VANAF 22 APRIL

Jongere generaties zoeken overal in Europa naar nieuwe manieren om de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog levend te houden. Daarbij vervaagt de grens tussen herdenking en belevenis, tussen herinnering en vermaak.

De Nederlandse fotograaf Roger Cremers merkte deze ontwikkelingen op en begon ze vast te leggen. Zijn foto's maakten veel los, ook internationaal. Verzetmuseum Amsterdam organiseert voor het eerst in Nederland een solotentoonstelling met het werk van World Press Photo-winnaar Roger Cremers. De tentoonstelling is open voor publiek van 22 april tot en met 25 september.

Hoe verder de Tweede Wereldoorlog achter ons ligt, des te intensiever lijkt hij te worden beleefd. Roger Cremers (1972) trekt sinds 2008 door heel Europa en fotografeert onder meer re-enactments, groepstoerisme naar voormalige concentratiekampen en opgravingen van slachtoffers van de slag om Stalingrad. Times Magazine beschreef lovend hoe Cremers de 'soms ongemakke-

lijke aanwezigheid' van toeristen in Auschwitz had vastgelegd. Arnon Grunberg schreef over de foto's: *"De spanning die in vrijwel alle foto's van Cremers te vinden is, is de spanning tussen de sacrale plek en de bezoekers van de plek die (ongewild) aan ontheiliging doen, zodat de kijker telkens weer in tweestrijd verkeert: kijkt hij naar een sacrale plek of kijkt hij naar de ontheiliging ervan?"*

Bij de tentoonstelling verschijnt het gelijknamige boek bij Uitgeverij Lecturis, met een essay van Arnon Grunberg.

ACTIVITEITEN

HELDEN EN SCHURKEN

**Donderdag 28 april, 15.30 uur
FOUT!**

Historici Bas Kromhout en Robin te Slaa gaan in gesprek met Frans Smits, hoofdredacteur van het Historisch Nieuwsblad, over hoe anti-semitisch en radicaal het nationaalsocialisme in Nederland was. Beide sprekers schreven over dit onderwerp.

**Donderdag 19 mei, 15.30 uur
GEVANGENISSEN IN OORLOGSTIJD**

Historici Bas von Benda-Beckman en Ralf Futselaar zijn te gast naar aanleiding van hun publicaties over respectievelijk het Oranjehotel, waar veel verzetsmensen na hun arrestatie terecht kwamen, en de reguliere gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Gespreksleider is Liesbeth van der Horst, directeur van het Verzetsmuseum.

*Toegangsprijs per keer: €12,50,
€10,- voor Vrienden. Reserveren is aanbevolen:
telefoon 020 - 620 25 35 of
e-mail lezingen@verzetsmuseum.org*

4 EN 5 MEI

4 mei, 19.30 - 21.30 uur

**GRATIS
AVONDOPENSTELLING**

Met koffie en thee ter gelegenheid van de Nationale Dodenherdenking.

5 mei, 12.00 - 14.30 uur

**VRIJHEIDSMAALTIJD - NIEUWE HERDENKINGSVORMEN;
IS ER EEN GRENS?**

Fotograaf Roger Cremers legde in heel Europa nieuwe vormen vast van herdenken en beleven van de Tweede Wereldoorlog. Zijn foto's zijn vanaf 22 april te zien in het museum. Op 5 mei genieten van een Vrijheidsmaaltijd is ook zo'n nieuwe vorm van herdenken! Tijdens de Vrijheidsmaaltijd gaat fotodetective Hans Aarsman in gesprek met Cremers en zijn disgenoten.

12.00 - 13.00 uur inloop en bezichtigen van tentoonstelling 'World War Two Today'.

13.00 - 14.30 uur lunch

Aanmelden is noodzakelijk:

rsvp@verzetsmuseum.org.

De maaltijd is gratis voor mensen met een toegangskaart tot het museum.

VRIENDENDAG

De volgende Vriendendag is zaterdag 22 oktober 2016 en staat in het teken van de in oktober te openen tentoonstelling over eten in oorlogstijd.

Auschwitz, Polen, 2008 (Foto: Roger Cremers)

COLLECTIE BEBLOEDE KLEDING

Het Verzetsmuseum krijgt elk jaar voorwerpen en documenten uit de Tweede Wereldoorlog geschonken. In 2015 ontving het museum 94 schenkingen. Een bijzondere schenking was de kleding die Willem Jan Scheffelaar droeg toen hij werd gefusilleerd.

De kleinkinderen van Willem Jan Scheffelaar (Bergen op Zoom 27 december 1903 – Breda 6 september 1944) deden een gruwelijke ontdekking toen zij het huis van hun overleden vader opruimden. Op zolder troffen zij een zak met kleding aan, bebloed en met een kogelgat in het overhemd. Het bleek te gaan om de kleding van hun grootvader.

Willem Jan Scheffelaar werkte in 1944 als arts in Breda. Op 6 september van dat jaar, een dag na Dolle Dinsdag, werden in Breda in opdracht van de Duitsers auto's gevorderd. Bij het huis van dokter Scheffelaar werd niet direct opgedaan, waarna een huiszoeking

volgde. Na de vondst van een oude legerrevolver, volgens Scheffelaar van zijn schoonvader, moest de dokter mee naar de Ortskommandantur. In die eindfase van de oorlog kon iedereen die bij zijn arrestatie gewapend was zonder proces worden doodgeschoten. Hoewel onbekend is of Scheffelaar verzet heeft gepleegd, werd hij op de binnenplaats van de Ortskommandantur door H.A.F. Wiegand, lid van de Sicherheitsdienst, gefusilleerd. Volgens getuigen deed hij dit met de gevonden revolver. Blijkbaar werd de kleding van Scheffelaar teruggestuurd naar zijn vrouw.

Jarenlang bleven de kledingstukken bewaard in een plastic zak, totdat de kleinkinderen van W.J. Scheffelaar het schonken aan het Verzetsmuseum, samen met enkele persoonlijke documenten zoals een Rijksdienstkaart van de Nederlandse Spoorwegen.

STEM OP HET VERZETSMUSEUM VOOR DE BANKGIRO LOTERIJ MUSEUMPRIJS!

Het Verzetsmuseum Amsterdam is genomineerd voor de BankGiro Loterij Museumprijs. De winnaar mag zich in 2016 Museum van het Jaar noemen en krijgt € 100.000,-. Het publiek bepaalt wie wint. Stemmen kan tot 26 april, dus stem snel via Museumprijs.nl op het Verzetsmuseum!

De BankGiro Loterij Museumprijs is een van de grootste culturele publieksprijzen in Nederland. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt door het Prins Bernhard Cultuurfonds en de BankGiro Loterij, in samenwerking met de Museumvereniging. Sinds 2007 zijn er uiteenlopende categorieën geweest, van Kasteelmusea tot Beeldende kunstmusea. In 2016 staan musea over de oorlog centraal. Een jury koos drie genomineerden: het Nationaal Militair Museum, het Nationaal Monument Kamp Vught en het Verzetsmuseum Amsterdam. Vorig jaar stemden maar liefst 71.000 mensen op

hun favoriete museum. Er zijn veel stemmen nodig om te winnen, dus hierbij een dringende oproep: breng uw stem uit en vraag anderen dat ook te doen!

Bij ter perse gaan van de Nieuwbrief is het nieuws van de nominatie net bekend geworden. Directeur Liesbeth van der Horst: "We zijn nu plannen aan het maken voor de wervingscampagne. Het zal nog lastig worden om te winnen, want uit voorgaande jaren blijkt dat vooral de omvang van de achterban van belang is en het Militair Museum heeft de hele krijgsmacht achter zich. Inspelen op regionaal

sentiment – vaak een succesfactor - werkt niet in Amsterdam. Dat is vorig jaar wel gebleken. Het Fries Museum en het Zeeuws Museum liepen toen ver uit op het Amsterdam Museum dat toch een enorme campagne had gevoerd. Maar wij hebben veel fans vanwege de kwaliteit van ons museum en we gaan ervoor. Als al onze vrienden gaan stemmen en stemmen gaan werven maken we zeker een goede kans."

Stem via de Museumprijs website.

ENTREE GEBIED KRIJGT NIEUWE INRICHTING

Het Verzetsmuseum is gegroeid. Het is daarom hard nodig om de voorzieningen voor de bezoekers te verbeteren.

Vanaf het najaar van 2016 worden de werkzaamheden uitgevoerd. Het aantal kapstokken en kluisjes voor jassen en tassen wordt verdubbeld. De balie wordt meer naar achteren geplaatst en de museumwinkel verhuist naar de tegenoverliggende muur. Er komen zitplekken en de hele sfeer wordt vernieuwd. Ook de gevel zal er veel uitnodigender uit gaan zien. Zo zal het museum toegerust zijn om nog meer bezoekers te ontvangen.

100.000^{STE} BEZOEKER

Op 30 december werd een Amerikaanse bezoeker die als expat woont in Amstelveen feestelijk ontvangen als 100.000^{ste} bezoeker van het Verzetsmuseum in 2015.

Het was een absolute mijlpaal dat de magische grens van de 100.000 bezoekers door het Verzetsmuseum werd gehaald, als resultaat van een onverwacht snelle groei in de afgelopen jaren. Het schoolbezoek behaalde met ruim 20.000 scholieren eveneens een record.

De 100.000^{ste} bezoeker en haar familie.

VERZETSMUSEUM AMSTERDAM IN DE SCHOOLVAKANTIES

In de kerst- en de voorjaarsvakantie zijn er verschillende activiteiten georganiseerd in Verzetmuseum Junior. Afgelopen maart kwamen de echte Henk en Jan op bezoek om kinderen zelf te vertellen over de oorlog. Veel kinderen waren niet bij hen weg te slaan. Daarnaast was er een terugkerende activiteit tijdens de vakanties: een koffertje met echte spullen uit de oorlog. Kinderen konden onder begeleiding van een assistent-conservator granaatscherven aanraken, een Jodenster bekijken of stempelen met een valse stempel!

KOLONIALE OORLOG 1945-1949

Van 26 november 2015 t/m 3 april 2016 was de tentoonstelling 'Koloniale oorlog 1945-1949. Gewenst en ongewenst beeld.' te zien in het Verzetmuseum. De opening op 25 november was memorabel vanwege de aanwezigheid van Joop Hueting, de veteraan die in 1969 heel Nederland opschrikte door het televisie-interview waarin hij sprak over door de Nederlanders gepleegde oorlogsmisdaden.

Fotohistoricus Louis Zweers en NIOD-medewerkers Erik Somers en René Kok met veteraan Joop Hueting tijdens de opening van de tentoonstelling. (Foto: D. Verdonkschot)

De echte Jan uit Verzetmuseum Junior, Jan Slomp, kwam in de voorjaarsvakantie in het museum vertellen over de oorlog.

JA IK WORD VRIEND(IN) VAN HET VERZETSMUSEUM

Als Vriend van het Verzetmuseum krijgt u gratis toegang tot het museum en ontvangt u kortingen en de nieuwsbrief.

Ik steun de Vrienden jaarlijks met:

€ (minimaal € 25,-)

€ (minimaal € 10,- voor een extra vriendenpas, alleen mogelijk als extra bestelling!)

Bedrag voor bedrijfsvrienden:

€ (minimaal € 250,-)

naam

geboortejaar   M / V

straat en huisnummer

postcode en woonplaats

e-mail

naam bedrijf

handtekening

Vul de bon in en stuur deze naar Stichting Vrienden van het Verzetmuseum, Plantage Kerklaan 61, 1018 CX Amsterdam of lever de bon in bij de balie van het museum. Mailen kan ook (svp alle op deze bon gevraagde gegevens in de e-mail vermelden) naar vriendenstichting@verzetmuseum.org.

VRIJWILLIGERSPORTRET LEA SCHÖNBORN

Lea werkt sinds september 2015 als vrijwilliger via Aktion Sühnezeichen Friedensdienste (ASF) in Verzetmuseum Amsterdam. Ze komt oorspronkelijk uit Oldenburg, in het noorden van Duitsland. Na de middelbare school wilde ze eigenlijk naar een ander werelddeel om maatschappelijk werk te doen. Tijdens een dagexcursie naar Auschwitz veranderde dit.

"Auschwitz heeft ontzettend veel indruk op mij gemaakt. Toen bedacht ik dat ik iets inhoudelijks wilde doen, het liefst in relatie tot de Tweede Wereldoorlog. Zo kwam ik bij ASF terecht." ASF is na de Tweede Wereldoorlog opgericht als verzoeningsorganisatie die zich inzet voor vrede en mensenrechten. "Toen ik de verschillende plekken voor vrijwilligerswerk zag, stond het Verzetmuseum meteen op nummer één. Het was niet vanzelfsprekend dat je op je voorkeursplaats ingedeeld zou worden dus ik heb geluk gehad."

Toen Lea bij het museum kwam sprak ze geen woord Nederlands. Nu, zes maanden later, spreekt ze onze taal bijna vloeiend. *"Meteen op mijn tweede dag bij het Verzetmuseum ging ik mee op personeelsuitje. Dat vond ik best eng want ik mocht van Gerard, mijn begeleider, al vanaf de eerste dag geen Duits meer praten en ook geen Engels! Ik vond dat best moeilijk maar ik merk dat ik hierdoor nu beter*

Nederlands spreek dan andere Duitse vrijwilligers uit mijn groep, die wel Engels mochten spreken!"

Lea's werkzaamheden in het museum zijn zeer divers. Ze werkt veel aan de website, zit geregeld aan de balie en is sinds januari ook museumdocent. Met haar 20 jaar is ze de jongste rondleider van het museum. *"Docenten van schoolklassen zijn regelmatig verrast dat ik zo jong ben. Ook vragen ze vaak of ik nare opmerkingen krijg omdat ik Duits ben. Dat valt gelukkig erg mee. Mensen zijn meestal juist nieuwsgierig naar mijn achtergrond als ze mijn accent horen."* Het leukst vindt Lea het rondleiden van kinderen in Verzetmuseum Junior. *"Kinderen zijn nog zo open en onbevooroordeeld en stellen hele goede vragen. Ik vind het een uitdaging om 'moeilijkere' kinderen dusdanig te interesseren voor het onderwerp dat ze toch heel fanatiek met een opdracht bezig gaan."*